

Trygging av unges nære relasjoner (STIR) Sammenhenger mellom online og offline kontekst og risiko

Sammendragsrapport 1: Bevissthet om policy og praksis i Europa vedrørende unges nære relasjoner og ny teknologi

Finansiert av DAPHNE III, Den europeiske kommisjon

Denne sammendragsrapporten fra STIR tar sikte på å kartlegge relevant policy, praksis og kunnskap om vold og overgrep i nære relasjoner mellom ungdom i fem europeiske land. Partnerne i STIR-prosjektet – England, Norge, Kypros, Bulgaria og Italia – har ved to anledninger sammenkalt en gruppe av nasjonale eksperter for å kartlegge eksisterende kunnskap om vold og overgrep i unges nære relasjoner i hvert land, og for å avdekke relevante utviklingstrekk i policy og praksis. Hovedfunnene er:

- **Mobbing/nettmobbing har blitt benyttet som et begrep som omfatter alle former for vold og aggresjon mot barn.**
- **Temaet vold og overgrep i unges nære relasjoner, på nettet og ellers, er enten fraværende eller erkjent bare i begrenset grad i lovgivning, policy og handlingsplaner.**
- **Bevisstheten om vold og overgrep i unges nære relasjoner er lav, både blant de unge og hos yrkesutøvere.**
- **Opplæringstilbud for yrkesutøvere og unge finnes i alle landene, men bare som enkeltstående kurs som ikke tilbys på en systematisk og løpende basis.**
- **De europeiske landene som deltar i denne studien varierer sterkt med henblikk på i hvilken grad kjønn er erkjent i policy/praksis for forebygging og intervensjon med henblikk på vold i unges nære relasjoner.**

FORMÅL OG MÅLSETTINGER

STIR-prosjektets formål var å dokumentere de unges egne opplevelser av online og andre former for vold og overgrep i unges nære relasjoner i fem europeiske land: Bulgaria, Kypros, England, Italia og Norge (se www.stiritup.eu). De konkrete målsettingene omfattet utforsking av:

- forekomsten online og offline av fysiske, emosjonelle og seksuelle former for vold i unges nære relasjoner
- sending og mottak av seksuelle bilder mellom nære partnere
- den subjektive innvirkningen
- tilknyttede risiko- og beskyttelsesfaktorer
- søking om hjelp
- unge menneskers erfaringer og perspektiver på hva som kunne hjelpe

METODE

STIR var basert på mixed methods over fire faser:

- Fase 1: Ekspertseminarer for kartlegging av policy og praksis i fem europeiske land
- Fase 2: Skolebasert survey blant 4 500 ungdommer i alderen 14-17 år
- Fase 3: Intervjuer med 100 ungdommer
- Fase 4: Utvikling av en app-ressurs for ungdom (www.stiritapp)

I hvert av landene ble det sammenkalt en rådgivende gruppe av unge for å gi kommentarer på alle aspekter av studien.

FUNN

Begreper og definisjoner

I England oppdaget ekspertene polariserte diskurser om vold og overgrep i unges nære relasjoner ('lås dem inne' versus 'de er jo bare barn'), der barn fremstilles som enten 'engler' eller 'djevler'. Media kan bidra til generelle oppfatninger om at digitale overgrep eller mobbing er mer utbredt enn det som er tilfellet.

Skoler vil kunne definere digital vold som mobbing fordi de er kjent med denne definisjonen og har retningslinjer for håndtering av mobbesaker, men de unge vil kanskje ikke se det på samme måte. Enkelte handlinger, som deling av seksuelle bilder med en partner, kan oppfattes som samtykkebaserte, slik at videre spredning av slike bilder ikke betraktes som mobbing eller overgrep.

En annen definisjonskonflikt gjelder hvorvidt slike bilder eller aktiviteter skal bedømmes som kriminelle eller ikke, og som vi skal komme tilbake til, er dette feltet preget av mangel på lovgivning. De ekspertene som bidro til drøftingene var selv usikre på hvilke aspekter av overgrep begått online som kan betegnes som kriminelle, og det ble bemerket at de unge ikke vet hva som er lovlig og ulovlig. Unge mennesker kan også ha andre oppfatninger enn profesjonelle om hva samtykke består i.

I Norge har det i de senere år vært et fokus på mobbing, spesielt i forbindelse med *Olweus-programmet*, som har hatt en betydelig innvirkning på norske skoler og deres håndtering av vold og overgrep mellom elever. Det negative aspektet av dette er en tendens til å definere all negativ atferd mellom unge som mobbing. Det har i flere år vært rettet oppmerksomhet mot både vold i nære relasjoner, barnemishandling og omsorgssvikt i Norge, men vold er mindre erkjent som et trekk ved unge menneskers nære relasjoner.

På Kypros er det familievold som har dominert den offentlige debatten og den politiske dagsorden. Dette er også den formen for vold som er mest erkjent, og den danner en ramme for forestillingene om, og håndteringen av, andre former for vold (som kjønnsbasert vold, vold mot kvinner, seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner). Vold i nære relasjoner (spesielt vold i nære relasjoner mellom ungdommer) blir sjelden referert til i media, i dagligtale eller i litteraturen. Seksuelle overgrep i unges nære relasjoner ville mest sannsynlig bli definert som et tilfelle av barnepornografi og behandlet som det. En lav bevissthet om vold og overgrep i nære relasjoner og dens innvirkning på unge menneskers velferd har resultert i en svært begrenset kunnskapsbase som kunne tjent som grunnlag for utforming av policy og praksis.

Bulgarske eksperter bruker hovedsakelig begreper som digital mobbing, kjønnsbasert vold og psykiske overgrep for å beskrive vold og overgrep i unges nære relasjoner. Dersom en overgrepspreget atferdstype er ulovlig, klassifiseres den som en sedelighetsforbrytelse eller som en annen mer spesifikk type forbrytelse, slik som produksjon eller utbredelse av materiale som viser overgrep mot barn.

I Bulgaria tar mediedekningen av slike saker sjelden hensyn til hva som er i barnets interesse. Betegnelser som «stalking», voldtekt og pedofili benyttes til å lage sensasjonspregede overskrifter. I vanlig diskurs er det sjelden mulig å diskutere tenårings seksualitet på en nøytral måte, og mange lærere og foreldre synes derfor at dette er et ubehagelig tema.

I Italia har det ennå ikke blitt gjennomført noen systematisk og konsekvent datainnsamling, slik at ulike atferdstyper – slik som pedofili, seksuelle overgrep i familien, barnepornografi, menneskehandel av barn for seksuell utnytting, mobbing (og digital mobbing), vold og overgrep i nære relasjoner, kjønnsbasert vold, familievold – ofte blir blandet sammen.

Policy og praktisk rettede initiativer for forebygging og intervensjon

Ekspertene var enige om at det i England er en generell mangel på veiledning for profesjonelle og offentlige tjenester. Vold og overgrep i unges nære relasjoner er erkjent i enkelte statlige policydokumenter og nasjonale mediekampanjer, men ikke på andre policyområder, slik som i den britiske regjeringens barnevernsveileder. Frivillige organisasjoner som arbeider med familievold og barns rettigheter nevner ofte dette spørsmålet i sine dokumenter, mens organisasjoner som arbeider med mobbing gjør det ikke. Det finnes få policyinitiativer rettet mot digital mobbing. Denne formen for skadevirkning er erkjent i justisdepartementets veileder og i prosjekter i regi av enkelte frivillige organisasjoner, men ikke i justisdepartementets policy for bekjempelse av familievold, mobbing og digital mobbing, og heller ikke i publikasjoner fra organisasjoner som arbeider for trygg bruk av Internett.

I Norge har regjeringens fire etterfølgende handlingsplaner om vold og overgrep i nære relasjoner kun i begrenset grad referert til vold og overgrep i unges nære relasjoner. Regjeringens seneste rapport, *Strategi for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom*, nevner spesifikt både direkte og digital vold i nære relasjoner. Strategien legger imidlertid mer vekt på digital mobbing (i tillegg til forberedelser til seksuelle overgrep («grooming») og andre voksne forbrytelser mot barn på nettet) enn på digital vold og overgrep. Flere av disse lovene og retningslinjene er av ny dato, slik som forbudet mot å legge ut bilder uten de avbildede personenes samtykke, ettersom dette temaet har fått økende oppmerksomhet i de senere årene. Norske frivillige organisasjoner har i begrenset grad tatt opp digital eller direkte vold i unges nære relasjoner. Det finnes imidlertid enkelte unntak, der organisasjoner som Reform, Oslo Krisesenter for kvinner og Jentevakta, en nettjeneste drevet av frivillige til hjelp for unge kvinner, har drevet et utstrakt arbeid for å forebygge vold og overgrep i unges relasjoner utenom nettet. Det finnes også flere programmer for voldsforebygging i skolene, men så vidt vi er kjent med retter disse seg ikke spesifikt mot vold og overgrep i unges relasjoner.

På Kypros er temaet vold og overgrep i unges relasjoner helt fraværende fra både policy og praktisk arbeid. Lover og retningslinjer rettet mot familievold er ikke virkningsfulle for relasjoner mellom unge, siden disse utspiller seg utenfor familien (slik loven definerer det). Det finnes imidlertid retningslinjer og lover som kunne komme til anvendelse for både direkte og digitale tilfeller av seksuelle overgrep/utnyttning innenfor relasjoner mellom unge mennesker. Andre former for vold og overgrep i unges relasjoner, både direkte og digitale, er ikke direkte regulert i noe lovverk eller policy, og blir dermed håndtert i henhold til bestemmelser om generell trakassering dersom de blir meldt til politiet. Det finnes ingen klare retningslinjer for hvordan man best skal håndtere tilfeller av vold og overgrep i unges relasjoner der relevante offentlige tjenester bør bli involvert, eller for hvordan ofrene best kan ivaretas og støttes.

I Bulgaria finnes det flere policydokumenter som er relevante for forebygging og intervensjon i tilfeller av vold i nære relasjoner. Selv om vold og overgrep i unges relasjoner ikke er nevnt i Bulgarias barnevernslov (2010), var det enighet blant ekspertene om at slike saker er en risiko for barnets helse og utvikling, og derfor er barnevernssaker. I forlengelsen av *Nasjonal plan for forebygging av vold mot barn 2012-2014* etablerte Utdanningsdepartementet en spesiell mekanisme for motvirkning av mobbing og digital mobbing. Denne planen omfatter blant annet støtte til Bulgarian Safer Internet Helpline, en krisetelefon for nettbrukere. Den frivillige

sektoren har utviklet metoder og gjennomført prosjekter rettet mot forebygging av vold og mobbing/digital mobbing.

I Italia har alle forvaltningsnivåene etablert retningslinjer og tiltak for å støtte og beskytte barn. I 2007 sendte Utdanningsdepartementet ut et direktiv til alle skoler, der risikoene knyttet til mobbing og digital mobbing ble spesielt fremhevet, og det ble etablert krisetelefoner og et nettsted. I tillegg ble det etablert permanente observasjonssentre for mobbing i hver region. Italienske eksperter var enige om at et bestemt landsomfattende prosjekt hadde spesiell relevans: «Generazioni Connesse» («Forbundne generasjoner»), utviklet av Telefono Azzurro og Redd Barna Italia, som har som mål å redusere risiko ved barns internettbruk, med spesiell vekt på digital mobbing.

Barrierer mot forebygging og intervensjon

Ekspertgruppene fra alle landene pekte på at det mangler en kunnskapsbase over effektive retningslinjer og tiltak. Evalueringer er oftest lokale og i liten skala, og det har så langt ikke blitt gjennomført noen systematisk datainnsamling med sikte på etablering av en database over beste praksis. Det fantes ingen nasjonale systemer for overvåking og analyse av vold og overgrep i unges relasjoner. En gjennomgang av omfanget av forebyggende tiltak rettet mot IPVA i relasjoner mellom unge har imidlertid blitt gjennomført i Storbritannia (Stanley et al. 2015).

I England betraktes hindringene mot forebygging og intervensjon på dette feltet som knyttet til skolemiljøet. Skolene har vist seg å være uvillige til å snakke om seksualisert mobbing, og forsøkene på å få dem til å ta opp dette spørsmålet i sine retningslinjer eller undervisning ble beskrevet som vanskelige. I den grad de reagerte på avsløringer av nettbaserte overgrep i relasjoner mellom unge, var dette vanligvis avhengig av at en enkelt lærer opptådte som talsperson. Ekspertene mente at forebygging i stedet burde betraktes som et spørsmål for hele skolen, og at det var behov for en respons på institusjonelt nivå.

I Norge er skolene pekt ut som en av de viktigste arenaene for forebyggende arbeid. Skolene her er imidlertid like tilbakeholdne med å ta opp spørsmål knyttet til vold og overgrep. Læreplanene for grunn- og videregående skoler for 2013/2014 drøfter spørsmål om vold og seksuelle overgrep, men vold og overgrep i unges relasjoner er ikke spesifikt nevnt. I likhet med andre land har frivillige organisasjoner som arbeider med vold og overgrep i unges relasjoner opplevd begrensninger i sin finansiering, noe som har påvirket disse tjenestene.

På ekspertmøtet i Bulgaria pekte deltakerne på flere grunner til at nåværende retningslinjer og praksis ikke er særlig effektive. For det første er det liten tillit mellom etatene, og yrkesutøvere er tilbakeholdne med å rapportere tilfeller ut fra hensyn til den ytterligere belastning offeret kan bli påført når flere etater må gripe inn og forhøre barnet flere ganger. Motstridende prosedyrer og begrenset bruk av barnevennlige forhørsrom utgjør også et problem når barnet trekkes inn i rettssystemet. For det andre er ressursene utilstrekkelige til å sikre gjennomføring av omfattende forebyggende tiltak på landsbasis. For det tredje er det stor gjennomtrekk av personale i barnevernstjenestene, noe som er til hinder for kontinuerlig opplæring og kompetanseutvikling med henblikk på overgrep mot barn,

spesielt i den digitale formen som nå viser seg. Sist, men ikke minst, den opplæringen som tilbys av frivillige organisasjoner kan godt være relevant og oppdatert, men den har en rekkevidde som vanligvis er begrenset til noen få skoler eller kommuner.

På Kypros erkjente alle ekspertene at tiltakene på området mobbing og digital mobbing primært er rettet mot forebygging og bevisstgjøring, og at intervensjonene foreløpig er svake. I fravær av en omfattende policyramme finnes det ingen retningslinjer for hvordan skolene best kan gå frem for å håndtere tilfeller av vold og overgrep i nære relasjoner i skolemiljøet, hvilke tiltak som bør treffes og hvilke relevante myndigheter eller fagpersoner som bør involveres. Tjenestetilbudet er begrenset til noen få offentlige tiltak. Denne mangelen på tjenester dekkes opp av frivillige organisasjoner som gir psykologisk støtte gjennom sine krisetelefoner. Bevisstgjøringsskampanjer gjennomføres også *ad hoc* og på en oppstykket måte, uten en systematisk og helhetlig tilnærming.

I Italia varierer gjennomføringen av policy og retningslinjer betraktelig mellom regionene. Den pågående økonomiske krisen har ført til at frivillige organisasjoner som bidrar på dette feltet har opplevd nedskjæringer i sin offentlige finansiering. Selv om man kan avdekke tilfeller av vold og overgrep i unges relasjoner, mangler det ressurser og ekspertise for gjennomføring av effektive støttetiltak for ungdommer. Det fremherskende perspektivet synes å fokusere på risikostyring og håndtering av overgriperen, i stedet for en tilnærming som vil kunne legge vekt på beskyttelse av offeret og forebygging av ytterligere voldsbruk.

Bevisstgjøringsnivåer

I England er det en generelt lav bevissthet om vold og overgrep i unges nære relasjoner blant både de unge selv og blant profesjonelle, selv om nylige initiativer slik som Justisdepartementets kampanje *This Is Abuse* kan ha hatt en viss virkning i så måte. De fleste initiativene og kampanjene fokuserer imidlertid på offeret heller enn på overgriperen. Det mangler et relevant språk som kan utfordre overgriperens atferd. Avdekkingen av overgrepsatferd kan bli svekket av den normaliseringen av voldsbruk og overgrep som skjer både på nettet og i nære forhold generelt, og ungdommer kan ha en manglende forståelse av hvordan et respektfullt forhold vil kunne se ut eller hvordan det kan oppleves. Noen eksperter mente imidlertid at ungdommer vil kunne bli involvert i overgrepsatferd på nettet selv om de har hatt tilgang til modeller for respektfulle forhold. I slike tilfeller kan involveringen i digitale former for vold og overgrep i nære relasjoner kunne forklares ut fra tilgang til teknologi eller eksponering for pornografi sammen med naturlig seksuell utforsking og en tilbøyelighet til risikoatferd blant ungdommer.

I tillegg er problemet med vold og overgrep i unges nære relasjoner, både digitalt og direkte, ofte skjult for foreldre og profesjonelle. Disse gruppenes mangel på bevissthet skyldes delvis at kunnskapen om faktiske tilfeller er avgrenset til ungdommenes jevnaldrende.

I Norge er bevisstheten lav blant yrkesutøvere. Kampanjene og bevisstgjørings-tiltakene har rettet seg mot voksne. Bevisstheten om vold og overgrep i nære relasjoner synes å være høyere blant ungdom, siden dette er et spørsmål som angår

dem og deres venner, men ofrene kommuniserer sjelden med voksne eller søker hjelp fra dem.

På Kypros har det blitt spredd lite informasjon og gjennomført få bevisstgjøringstiltak rundt vold og overgrep i unges relasjoner. Det viktigste bevisstgjøringstiltaket på dette området var utvikling og formidling av håndboken *Youth 4 Youth*, som rettet seg mot yrkesutøvere. Selv om håndboken ble utformet som et verktøy for bekjempelse av kjønnsbasert vold, omfatter den et kapittel som spesifikt tar opp vold og overgrep i unges relasjoner, inkludert retningslinjer for både forebygging og håndtering av slike hendelser.

Ekspertene mente at i Bulgaria er det en økende tendens til aggressivitet i samhandlingen mellom ungdommer. Vold og overgrep i unges relasjoner blir imidlertid sjelden diskutert, slik at yrkesutøvere ikke er oppmerksomme på hvordan dette arter seg eller hvor ofte det forekommer i skolene. Noen frivillige organisasjoner arrangerer også interaktive diskusjoner for ungdommer, noe ekspertene mente var mer effektivt enn utdeling av flygeblader og brosjyrer, siden det hjelper de unge til å utvikle ferdigheter i å håndtere utfordrende situasjoner.

Ekspertgruppen kunne ikke peke på noen bevisstgjøringstiltak som hadde rettet seg spesifikt mot vold og overgrep i unges relasjoner i Italia.

Opplæring for profesjonelle

De engelske ekspertene var enige om det var merkbare forskjeller i nivået på opplæringen og bevisstheten innenfor både politiet og skoleverket. Generelt er imidlertid profesjonelle forsiktige med å intervensjonere i nære relasjoner – dette betraktes som privat område. Ungdommer har imidlertid skiftende regler for hva som er privat. Yrkesutøvere er ikke trygge på å arbeide med ny teknologi, og har behov for å lære hvordan de kan stille spørsmål om ungdommens liv på nettet. Det finnes enkelte opplæringstilbud levert av frivillige organisasjoner slik som Tender, som utdanner lærere i hvordan de skal undervise barn og unge i et program rettet mot håndtering av vold og overgrep i nære relasjoner i skolen. Temaet vold og overgrep i unges nære relasjoner blir imidlertid ikke rutinemessig tatt opp i lærerutdanningen.

I Norge, som i England, er profesjonelle forsiktige med å ta opp spørsmål om både digitale og andre former for vold og overgrep i unges relasjoner. Ekspertgruppen mente at den generasjonskløften som finnes på området ny teknologi, gjør det vanskelig for ungdommer og voksne/profesjonelle å ta opp spørsmål sammen på en fruktbar måte. Profesjonelle, som lærere og politiet, er i varierende grad rustet til å håndtere disse tilfellene, siden de vanligvis mangler relevant opplæring og i stedet er nødt til å stole på personlig interesse og engasjement. Krisesentre for mishandlede kvinner har ekspertise på vold og overgrep i nære relasjoner, men har inntil nylig hatt lite fokus på ungdommer og deres relasjoner. Norske lærere får svært lite eller ingen opplæring om disse temaene under sin profesjonsutdanning, og de har svært få muligheter til videreutdanning om disse spørsmålene etter uteksaminering.

På Kypros var ekspertene enige om at selv om det har blitt gjort forsøk på å utdanne lærere om digital mobbing var det fortsatt betydelige hull i deres kunnskaper og ferdigheter. Opplæringen er ofte *ad hoc* og mangler kontinuitet og konsistens. Nære relasjoner mellom ungdommer er ikke et prioritert tema for etterutdanning av lærere,

og de mangler derfor nødvendige ferdigheter, noe som gjør at de ikke føler seg trygge på å undervise om temaet relasjoner. Selv om utdanningsdepartementet og lærerhøgskolen har utdannet et betydelig antall foreldre og lærere om (digital) mobbing og trygg internettbruk, har denne opplæringen ikke skjedd på en systematisk og kontinuerlig måte. Frivillige organisasjoner gir også tidvis tilbud om opplæring til lærere og andre profesjonelle i spørsmål knyttet til digital mobbing og risikoer ved internettbruk.

Deltakerne på ekspertmøtet i Bulgaria følte at profesjonelle som arbeider med ungdom ikke var godt nok rustet til å ta opp slike spørsmål som mobbing og kjønnsbasert vold. De fremhevet at profesjonelle føler seg spesielt usikre i situasjoner som omfattet ny teknologi, på grunn av mangel på fortrolighet med dette området. Opplæringen i vold og overgrep i nære relasjoner blant lærere ble bedømt som utilfredsstillende, og den opplæringen som er tilgjengelig blir ikke gitt som et fast tilbud. I likhet med i andre land er man avhengige av frivillige organisasjoner for å få utviklet disse opplæringstilbudene.

Ekspertene bemerket at i Italia er skolene den primære sammenhengen for forebygging av vold og overgrep i nære relasjoner. Lærerne mangler imidlertid den nødvendige opplæringen for å kunne avdekke og håndtere tilfeller av overgrep og vold. De tyr i stedet til henvisning til sosiale tjenester, som ofte er uhensiktsmessige eller blir satt inn for sent.

Utdanning for barn og ungdom

I England finnes det flere forebyggende programmer for ungdom. De fleste av disse retter seg mot vold og overgrep i nære relasjoner, og enkelte tar eksplisitt opp vold og overgrep i nære relasjoner som begås på nettet. Disse intervensjonene er imidlertid oftest enkeltstående tiltak som gjennomføres i skolene, enkelte ganger som respons på en hendelse, og er ikke innarbeidet i læreplanen.

I Norge finnes det en rekke skolebaserte, forebyggende programmer som fokuserer på mobbing og relasjonsarbeid, men ingen av dem fokuserer spesifikt på vold og overgrep i unges relasjoner. Ekspertene var samstemte i at slik opplæring vanligvis blir gitt som tilsvar på frivillige organisasjoners oppsøkende virksomhet eller som et *ad hoc*-initiativ organisert av en enkelt lærer eller ungdomsleder.

Det finnes materiale tilgjengelig for opplæring av ungdommer om digital mobbing og trygg bruk av Internett. Seksualundervisningen har også et fokus på mellommenneskelige relasjoner, men forholdet mellom kjønnene spiller liten rolle i denne undervisningen. I Bulgaria består opplæringen om vold og overgrep i unges nære relasjoner hovedsakelig av enkeltstående spørsmål, slik som mobbing og kjønnsbasert vold, og gjennomføringen er avhengig den enkelte lærers interesser eller skolens policy. Tjenester for ungdomskriminelle er også ansvarlige for forebygging og vil kunne arrangere diskusjoner med ungdommer, men dette er igjen opp til de lokale kontorene. Enkelte frivillige organisasjoner besøker skoler og arrangerer opplæring for ungdom utenom skoletiden om spørsmål som mobbing og digital mobbing. Det finnes også enkelte programmer der jevnaldrende kan studere, få rådgivning om og gripe fatt i mobbing og trygg internettbruk.

I Italia er det mange skoler som tilbyr opplæring til elevene om mobbing/ digital mobbing, vanligvis i form av diskusjoner i klassen. Kjønnsbasert vold blir sjelden tatt

opp, og spørsmål om vold og overgrep i nære relasjoner blir ikke behandlet i skolesammenheng. Ekspertene bemerket at det fantes ingen tilgjengelig informasjon om hvilke skoler og frivillige organisasjoner som arbeidet med dette spørsmålet, på hvilke måter og med hvilken grad av effektivitet.

Kjønnspektiver

I England ble kjønnsdimensjonen av vold og overgrep i unges nære relasjoner fullt erkjent av medlemmene i ekspertgruppen, og de pekte på kampanjer som har tatt opp kjønnsrelaterte spørsmål. De konkluderte imidlertid med at selv om vold og overgrep i nære relasjoner er et kjønnspørsmål i England mangler det ofte et kjønnsperspektiv i de intervensjonene som retter seg mot ungdom.

Kjønnsaspektene av dette spørsmålet fremkommer i dagligtale og i bruken av et stereotyp og kvinnefiendtlig språk. Noen eksperter antydte at skolene i utgangspunktet unngår kjønnsdimensjonen ved å definere dette som mobbing heller enn som det mer 'vanskelige', 'pinlige' og 'seksuelle' spørsmålet om vold og overgrep i nære relasjoner. Det ble ansett som spesielt viktig å trekke unge menn inn i intervensjoner som vil tillate og sette dem i stand til å endre sin overgrepspregede atferd.

I Norge er kjønnsdimensjonen av både vold og overgrep i nære relasjoner generelt og Vold og overgrep i unges relasjoner erkjent av ekspertene, selv om offisielle dokumenter og lover vil være kjønnsnøytrale.

På Kypros er kjønnspektivet fullstendig fraværende i lovverk, policy og praksis som retter seg mot alle former for vold. Ekspertene manglet kunnskap og bevissthet om hva det ville si å ha et kjønnsperspektiv innarbeidet i policy og praksis. Denne mangelen på ethvert kjønnsperspektiv i de retningslinjene og den praksis som retter seg mot vold og overgrep, resulterer i at kvinner ikke blir erkjent som de primære ofrene. Siden kjønnspektivet var fraværende, var det i tillegg få tilgjengelige data om hvordan kvinner, menn og ungdom opplever vold og er påvirket av den på ulike måter.

Ekspertmøtet konkluderte med at i Bulgaria er kjønnspektivet på vold og overgrep begrenset til sosialarbeidere, og finnes sjelden utenfor de sosiale tjenestene. Lærere og beslutningstakere er oftest lite oppmerksomme på kjønnsavhengige spørsmål. Innarbeiding av et kjønnsperspektiv i policy og praksis ble betraktet som viktig for å sikre både menns og kvinners velferd på en adekvat måte.

Ekspertene fra Italia rapporterte at kjønnsaspekter blir viet lite oppmerksomhet i retningslinjer og praksis for forebygging og intervensjon knyttet til vold/mobbing/digital mobbing i relasjoner mellom unge.

IMPLIKASJONER

1. Vold og overgrep i nære relasjoner bør skilles klart fra mobbing og digital mobbing i policydokumenter, og den kjønnede karakteren av denne formen for skade og overgrep bør klargjøres.
2. Bevisstheten om vold og overgrep i unges nære relasjoner ligger på ulike nivåer i de ulike europeiske landene, slik at en policy for hele Europa bør starte med å heve bevisstheten om både digital og andre former for vold og overgrep i unges nære relasjoner.
3. Europeiske myndigheter bør klargjøre og publisere eksisterende lover som kan benyttes til å beskytte ungdom mot vold og overgrep i nære relasjoner, både på nettet og i deres direkte, nære relasjoner. Videre forskning bør undersøke nytten av og mulighetene for en styrking av lovverket med sikte på å beskytte ungdommer fra denne formen for skade.
4. Selv om skolene er de viktigste arenaene for forebygging og intervensjon med henblikk på Vold og overgrep i unges relasjoner, virker det som om lærere over hele Europa mangler trygghet og ekspertise til å håndtere dette spørsmålet. EU bør gjøre en innsats for å innarbeide opplæring i dette spørsmålet i lærerutdanningen.
5. Mye av den opplæringen som gis til ungdom om dette spørsmålet foregår som enkeltstående tiltak. En innarbeiding av undervisning om dette spørsmålet i nasjonale læreplaner vil kunne gi en mer varig og konsistent tilnærming til forebyggingsarbeidet.
6. Strategier for forebygging av og intervensjon i vold og overgrep i nære relasjoner i relasjoner mellom ungdom bør omfatte utvikling av hensiktsmessige og akseptable tjenester for ofrene. De unge selv bør bli rådspurt om hvilken form slike tjenester kunne ha.

Sammendragsrapporter

1. ***Bevissthet om policy og praksis i Europa om unges nære relasjoner og ny teknologi***
2. ***Forekomst og virkning av erfaringer fra vold og overgrep i unges nære relasjoner***
3. ***Faktorer som påvirker (predikerer) sannsynligheten for å bli utsatt for eller begå vold og overgrep i nære relasjoner***
4. ***Ungdoms syn på forebygging av og intervensjon i vold og overgrep i unges nære relasjoner***
5. ***Ungdoms perspektiver på vold og overgrep i nære relasjoner***

Prosjektteam:

England: Christine Barter, Nadia Aghtaie, Cath Larkins, Marsha Wood, Nicky Stanley

Bulgaria: Georgi Apostolov, Luiza Shahbazyan

Kypros: Susana Pavlou, Stalo Lesta

Italia: Noemi De Luca, Gianna Cappello

Norge: Carolina Øverlien, Per Hellevik

Den samlede prosjektrapporten vil bli tilgjengelig våren 2015. Dersom du ønsker et eksemplar, ta kontakt med Christine Barter på Christine.Barter@bristol.ac.uk.

Publikasjonen er utarbeidet med økonomisk støtte fra Daphne-programmet i EU. Innholdet i denne publikasjonen er STIR-teamets ansvar og kan på ingen måte bli tatt for å gjenspeile synspunktene til EU-kommisjonen.